

1
Wójt
mgr inż. Robert Stolarski

Projekt uchwały
Druk Nr 2/XXXIV

**UCHWAŁA Nr XXXIV/ /09
Rady Gminy w Górzycy
z dnia 18 grudnia 2009r.**

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Górzycy na lata 2009-2013.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), art. 87 ust. 1, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami) Rada Gminy Górzycy

uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Górzycy na lata 2009-2013 zaopiniowany pozytywnie przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Zobowiązuje się Wójt Gminy Górzycy do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Górzycy oraz przedstawienia go Radzie Gminy.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Górzycy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

**Uzasadnienie do projektu uchwały
Nr.XXXIV/ / 09 Rady Gminy Górzycy z dnia 18 grudnia 2009
w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy
Górzycy na lata 2009 – 2013.**

Artykuł 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami /Dz.U.Nr. 162, poz.1568 ze zm. / stanowi , że:

- a/ wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami ,
- b/ gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków ,
- c/ gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym ,
- d/ z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie , które przedstawia radzie gminy.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków pismem z dnia 9 marca 2009 roku zobowiązał organy wykonawcze gmin do opracowania gminnych programów ochrony i opieki nad zabytkami w oparciu o gminną ewidencję zabytków.

W celu uaktualnienia gminnej ewidencji zabytków i opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami wójt gminy zarządzeniem nr 133/09 z dnia 19 marca 2009 r. powołał zespół w składzie osobowym:

Anita Podgórska – przewodnicząca,
Krzysztof Socha – członek,
Helena Adamkiewicz – członek,
Tomasz Rażny – członek.

Prace w gminie Górzycy nad gminną ewidencją zabytków trwały już od dawna , a komisja po zweryfikowaniu z wojewódzką ewidencją zabytków i z dokumentami źródłowymi /nr działek, położenie , własność itp./ oraz przeprowadzeniu wizji terenowych ostatecznie opracowała gminną ewidencję zabytków w formie papierowej i elektronicznej zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków , krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków , skradzionych lub wywiezionych za granice niezgodnie z prawem/Dz.U.Nr. 124,poz.1305 ze zm./ Założono karty adresowe zabytków zgodnie z art.12 cytowanego rozporządzenia., które na bieżąco powinny być aktualizowane.

Celem gminnego programu ochrony i opieki nad zabytkami , opracowanego w oparciu o gminną ewidencję zabytków , jest stworzenie całościowej i wieloletniej strategii ochrony zabytków na terenie gminy, które ponadto po wyeksponowaniu wraz z walorami krajobrazu kulturowego mogą stanowić jeden z turystycznych kierunków rozwoju gminy.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków pismem z dnia 10 grudnia 2009 r. pozytywnie zaopiniował ewidencję zabytków gminy Górzycy oraz gminny program opieki nad zabytkami na lata 2009- 2013 , w związku z czym przedkłada się niniejszy projekt uchwały celem uchwalenia.

LUBUSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW Gorzów Wlkp. 2009-12-10
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze
Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim
ul. Kosynierów Gdyńskich 75
66-400 Gorzów Wielkopolski
tel. [095] 7200 521, fax [0 95] 7200 346
www.lwkz.pl; delegatura.gorzow@lwkz.pl

RZD-G.4201-29/09

Urząd Gminy Górzycy
ul. 1 Maja 1
69-113 Górzycy

*Doręczy: pisma znak GOK-KST 4042/2/09 z dnia 18.06.2009 r. (data wpływu: 22.06.2009 r.)
w sprawie zaopiniowania ewidencji zabytków gminy Górzycy.*

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze Delegatura w Gorzowie Wlkp., Kierownik Delegatury, w nawiązaniu do przedmiotowego pisma Urzędu Gminy Górzycy, zgodnie z art. 22 ust. 4 i art. 143 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568 ze zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2004 r., Nr 124, poz. 1305) **opiniuje pozytywnie** ewidencję zabytków gminy Górzycy.

Przedłożona gminna ewidencja zabytków została opracowana w formie papierowej oraz elektronicznej. Zasób obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy Górzycy został zweryfikowany na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wizji terenowych. W kartach adresowych zabytków zawarto informacje, zgodne z wymogami określonymi w art. 12 ust.1 cytowanego Rozporządzenia.

z up. Lubuskiego Województwa
Konservator

mgr Dariusz Szmalicki
Kierownik Delegatury

Do wiadomości:

1. a/a (1600, 2042, 2597)

Opracowała: mgr Edyta Szreder-Słaska

Edyta

LUBUSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW Gorzów Wlkp. 2009.12.10
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze
Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim
ul. Kosynierów Gdyńskich 75
66-400 Gorzów Wielkopolski
tel. [095] 7200 521, fax [0 95] 7200 346
www.lwkz.pl; delegatura.gorzow@lwkc.pl

RZD-G.4201-29/09

Urząd Gminy Górzycza
ul. 1 Maja 1
69-113 Górzycza

*Doręczy: pisma znak GOK-KST 4042/2/09 z dnia 18.06.2009 r. (data wpływu: 22.06.2009 r.)
w sprawie zaopiniowania ewidencji zabytków gminy Górzycza.*

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze Delegatura w Gorzowie Wlkp., Kierownik Delegatury, w nawiązaniu do przedmiotowego pisma Urzędu Gminy Górzycza, zgodnie z art. 22 ust. 4 i art. 143 ust. 1 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568 ze zm.) oraz *Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2004 r., Nr 124, poz. 1305) **opiniuje pozytywnie** ewidencję zabytków gminy Górzycza.

Przedłożona gminna ewidencja zabytków została opracowana w formie papierowej oraz elektronicznej. Zespół obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy Górzycza został zweryfikowany na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wizji terenowych. W kartach adresowych zabytków zawarto informacje, zgodne z wymogami określonymi w art. 12 ust. 1 cytowanego Rozporządzenia.

z up. Lubuskiego Województwa
Konservator

mgr Edyta Szreder-Ślaska
Kierownik Delegatury

Do wiadomości:

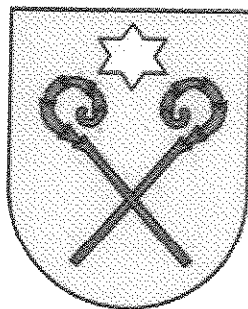
1. a/a (1600, 2042, 2597)

Opracowała: mgr Edyta Szreder-Ślaska

Edyta

Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/ /09 Rady Gminy
Górzycy z dnia 18.12.2009 r. w sprawie przyjęcia
Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy
Górzycy na lata 2009-2013.

**Gminny Program Opieki nad Zabytkami na
lata 2009 – 2013.
Gminy Górzycy.**

Górzycyca 2009

Spis treści.

1. Wstęp	4
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	6
4.1. Założenia wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	6
4.2. Założenia wynikające z Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego 2009 – 2012	7
4.3. Założenia wynikające z „Strategii rozwoju kultury Województwa Lubuskiego” ...	10
4.4. „Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku”	10
4.4.1. Wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki	11
4.4.2. Promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej	12
4.4.3. Podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek Województwa Lubuskiego	12
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	13
5.1. Gminny program opieki nad zabytkami, a inne dokumenty prawa miejscowego..	13
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Górzycyca	15
5.3. Zabytki nieruchome Gminy Górzycyca w rejestrze zabytków	19
5.4. Zabytki ruchome	20
5.5. Gminna ewidencja zabytków	20
5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	21
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	21
7. Założenia programowe. Priorytety programu opieki	23

1. Wstęp.

Na krajobraz kulturowy Gminy Górzycy składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak też zabytki nieruchome, ruchome i stanowiska archeologiczne. Jako dobra kultury wytworzone w minionych epokach stanowią one integralną część naszego dziedzictwa, kształtując świadomość i tożsamość regionalną mieszkańców. Są one bowiem dobrem nie tylko ogólnonarodowym, lecz przede wszystkim regionalnym i lokalnym w skali województwa, powiatu i gminy. Ich ochrona należy do obowiązków Państwa, co zostało zapisane w art. 5, art. 6 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo realizuje swoje obowiązki względem zabytków, między innymi za pośrednictwem organów samorządowych różnego szczebla. Takie zadanie zostało również powierzone władzom Gminy Górzycy. Na ich barkach spoczywa ochrona dziedzictwa kulturowego na podległych im terenach.

Celem gminnego programu ochrony i opieki nad zabytkami, opracowanego w oparciu o gminną ewidencję zabytków, jest stworzenie całościowej i wieloletniej strategii ochrony zabytków, znajdujących się na terenie Gminy Górzycy. Program realizowany jest w 4- letnich cyklach, środkami optymalnymi i dostępnymi przez gminę, zarówno prawnymi (np. zapisy dotyczące ochrony zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), jak i podejmowanych przez gminę działaniach mających na celu ochronę dziedzictwa kulturowego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Górzycy stanowi następujące rozstrzygnięcie ustawowe: *Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 ze zmianami/* Artykuł ten stanowi, że:

- 1) wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
- 2) gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

3) gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

4) z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

W myśl przepisu (art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568)) gminny program opieki nad zabytkami ma na celu:

- 1) włączenie problematyki ochrony zabytków do zadań strategicznych Gminy Górzycy, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- 7) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

Uregulowania prawne dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce, zostały zawarte w szeregu obowiązujących ustaw, m.in. w tym w:

- 1) Zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek Państwa i każdego obywatela (*art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 86 Konstytucji RP*). Zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym, a dbałość o nie zakłada art. 82 Konstytucji RP.
- 2) Art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami), stwierdzające, że *„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy ... kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”*

3) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568).

Została ona przywołana już w punkcie 2. Ponadto nakłada ona na organy samorządowe obowiązek:

- przekazywania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie nie dłuższym niż 3 dni przyjętego zawiadomienia o odkryciu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem lub zabytkiem archeologicznym.

- uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

4) Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),

5) Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220/).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

4.1. Założenia wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (prace nad opracowaniem programu nie zostały zakończone) określił tylko główne cele i kierunki działań. W założeniach program ma za zadanie uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków, poprzez m.in. wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) zasady primum non nocere,
- 2) zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (zarówno materialnych i niematerialnych),
- 3) zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymania się od działań niekoniecznych),
- 4) zasady, zgodnie z którą usuwać należy (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- 5) zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- 6) zasady odwracalności metod i materiałów,
- 7) zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą m.in. konserwatorów, właścicieli i użytkowników oraz pracowników urzędów konserwatorskich i samorządowych.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące cele działań:

- 1) W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami konieczna jest m.in. pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa kulturowego, ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.
- 2) W zakresie działań o charakterze systemowym niezbędne jest m.in. powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochroną przyrody, architektoniczną, przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa wraz z realizacją powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).
- 3) W zakresie systemu finansowania konieczne jest stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- 4) W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania konieczne jest m.in. stworzenie systemu stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce. Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o postępach i wynikach prac konserwatorskich oraz restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowościach zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych. Ponadto wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego oraz wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.
- 5) W zakresie kształcenia i edukacji niezbędne jest m.in. utrzymanie i doskonalenie wypracowanego dotychczas systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony, kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa, upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej.
- 6) W zakresie współpracy międzynarodowej niezbędne jest m.in. wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie, a także troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

4.2. Założenia wynikające z Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego 2009 – 2012.

Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego 2009 – 2012 jest dokumentem służącym podejmowaniu planowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd województwa. Z założeń tego programu wynika, że niezbędne jest¹:

- 1) wspieranie i kreowanie różnorodnych form i metod umożliwiających ochronę zabytków i opiekę nad nimi;
- 2) stymulowanie zasad partnerstwa oraz odpowiedzialności właścicieli obiektów zabytkowych za ich utrzymywanie w należytym stanie;
- 3) podnoszenie walorów zabytkowych i wykorzystanie ich w promocji rozwoju turystyki w regionie;
- 4) umożliwienie kreowania oraz realizowania regionalnych i lokalnych projektów związanych z kompleksowymi pracami konserwatorskimi i restauratorskimi oraz chroniącymi krajobraz kulturowy;
- 5) kreowanie modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego w regionie wśród mieszkańców i władz samorządowych;
- 6) wspieranie aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- 7) tworzenie warunków do niwelowania różnic w zakresie stanu zachowania podstawowej substancji dziedzictwa kulturowego w regionie;
- 8) działania zmierzające do przywracania ładu przestrzennego w zdegradowanych obszarach urbanistycznych i ruralistycznych;
- 9) wspieranie działań zmierzających do tworzenia regionalnych placówek muzealnych;
- 10) włączenie kultury i dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia zgodnie z zasadami planowania i wdrażania programów prorozwojowych, adekwatnie do oczekiwań mieszkańców województwa lubuskiego;
- 11) współpraca transgraniczna i międzynarodowa wynikająca z umów międzypaństwowych, a w wielu aspektach z ustawy z 9 czerwca 2000 roku o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych;

¹ Źródło: Program Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego 2009 – 2012.

- 12) utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego i przyrodniczego regionu;
- 13) wspieranie inicjatyw związanych z kreowaniem i wdrażaniem nowych form opieki nad zabytkami;
- 14) kształtowanie świadomości społecznej o znaczeniu dziedzictwa kulturowego dla ekonomicznego rozwoju regionu.

Rozwinięcie zagadnień strategicznych sformułowane zostało w dwóch celach priorytetowych programu:

Priorytet I.1. Zasoby dziedzictwa kulturowego województwa lubuskiego – stan zachowania, badania, weryfikacja, zarządzanie.

Niezbędna potrzeba aktualnej wiedzy o zabytkach ujętych w rejestrze i ewidencji, jak też obiektach kwalifikujących się do takiego miana w kontekście zmiany definicji pojęcia zabytek, wymaga uzupełnienia braków w dokumentacji. Dotyczy to materiałów ewidencyjnych, studiów historyczno-urbanistycznych oraz opracowań analitycznych i syntetycznych. Opracowania te zaktualizują i wzbogacą bazę informacyjną o zabytkach, umożliwią również racjonalną opiekę nad nimi i właściwe zarządzanie.

Priorytet I.2. Budowa systemu informacji i zarządzania zabytkami.

Skuteczne i kompetentne zarządzanie zabytkami, ukierunkowane na włączenie ich w procesy działań gospodarczych bez utraty walorów kulturowych, wymaga solidnej wiedzy czerpanej z nowoczesnej bazy informacji. Bazy danych o wojewódzkich zasobach kulturowych winny działać na wszystkich szczeblach administracji, a zawarte w nich informacje powinny być skomasowane na portalu internetowym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Rzetelna wiedza o zasobach i stanie zachowania dziedzictwa kulturowego daje podstawę do sprawnego zarządzania zabytkami, m.in. przez stosowanie narzędzi prawnych i ekonomicznych w kwestiach związanych z adaptacją i należyтым utrzymaniem obiektów zabytkowych. Ułatwia również prowadzenie profesjonalnych działań marketingowych².

Cele priorytetowe zawarte w Programie osiągnięte będą tylko dzięki współpracy z partnerami uczestniczącymi (ministerstwa, państwowe i samorządowe instytucje kultury, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków, miejscowy konserwator zabytków, jednostki samorządu terytorialnego, kościoły, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje

² Źródło Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego 2009 – 2012.

międzynarodowe, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej), jak i środkom własnym Województwa Lubuskiego.

Program wymaga współdziałania jednostek samorządu terytorialnego w województwie z:

- 1) instytucjami ochrony zabytków, ochrony środowiska i ośrodkami naukowymi,
- 2) organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną i opieką nad zabytkami,
- 3) diecezjami – w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami sakralnymi.

4.3. Założenia wynikające z „Strategii rozwoju kultury Województwa Lubuskiego”.

Określa ona cztery najważniejsze wyzwania rozwojowe regionu – cele główne strategii:

- 1) *zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu,*
- 2) *podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki,*
- 3) *rozwój przedsiębiorczości,*
- 4) *efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.*

W ostatnim z wymienionych celów głównych wyodrębniono dwa cele operacyjne:

- 1) wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki,
- 2) rozwój usług kulturalnych, zdrowotnych i sportowych dla mieszkańców regionu i gości zagranicznych.

Realizację wymienionych celów przewidziano w ramach następujących przedsięwzięć:

- 1) inwentaryzacja dziedzictwa kulturowego regionu, opracowanie programu jego odnawiania i propagowania,
- 2) powiązanie w sieć informacji i promocji ośrodków rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych i rehabilitacyjnych
- 3) opracowanie mapy „Rekreacja, sport, rehabilitacja, kultura na Ziemi Lubuskiej”,
- 4) dokończenie budowy Międzynarodowego Centrum Muzycznego Wschód – Zachód jako regionalnego centrum muzyczno - konferencyjnego,
- 5) wspieranie środowisk artystycznych i imprez kulturalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym,

jak również w ramach dwóch zadań/projektów:

- 1) kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej roli środowiska i dziedzictwa kulturowego,
- 2) waloryzacja i inwentaryzacja zasobów ekologicznych oraz historyczno – kulturowych.

4.4. „Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku”.

W dokumencie tym zapisany jest punkt dotyczący *efektywnego, prorozwojowego wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego znajdującego się na obszarze województwa lubuskiego*. Powyższe zadanie osiągnięte zostanie poprzez realizację zadań przypisanych do trzech celów głównych, mianowicie:

4.4.1. Wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki:

- 1) Opracowanie studium historycznego województwa.
- 2) Opracowanie programu badań i dokumentacji kultury regionu zapewniającego dane źródłowe do analiz i ocen oraz wytyczania kierunków działania.
- 3) Realizacja programów badawczych i dokumentacyjnych muzeów i archiwów.
- 4) Wspieranie autorskich regionalnych projektów badania i upowszechniania dziedzictwa kulturowego regionu lubuskiego oraz rozwijania świadomości regionalnej, wzbogacanie zakresu usług kulturalnych i edukacyjnych.
- 5) Stworzenie i promowanie wspólnej oferty programowej muzeów na terenie województwa lubuskiego.
- 6) Rozwój i poprawa infrastruktury towarzyszącej turystyce, w szczególności rozbudowa infrastruktury technicznej: kanalizacji, oczyszczalni ścieków, zagospodarowanie odpadów stałych.
- 7) Rozwój turystyki kwalifikowanej.
- 8) Wspieranie działań zmierzających do opracowania programu rozwoju infrastruktury turystycznej, jego propagowanie i zachęcanie gmin do współpracy i pomocy przyszłym inwestorom (ścieżki rowerowe i konne, szlaki wodne, wioski emeryckie itp.).
- 9) Wspieranie tworzenia nowych produktów turystycznych w regionie, a w szczególności tych produktów, które będą markowymi dla województwa.
- 10) Stworzenie systemu wspomagania rozwoju firm turystycznych z terenu województwa zajmujących się turystyką przyjazdową.

- 11) Wspieranie działań na rzecz rozwoju własnej przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestorów zewnętrznych w sferze turystyki.
- 12) Wspieranie organizacji turystycznych w znakowaniu, wytyczaniu i rozbudowywaniu szlaków turystycznych (pieszych, wodnych, rowerowych).
- 13) Wspieranie działań zmierzających do opracowania studium możliwości rozwoju agroturystyki.
- 14) Wspieranie zrzeszeń gospodarstw agroturystycznych.
- 15) Upowszechnienie wizerunku województwa jako regionu atrakcyjnego turystycznie.
- 16) Tworzenie spójnego systemu zarządzania i promocji turystycznej na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz stymulowanie rozwoju produktu turystycznego.
- 17) Kreowanie rozwoju kadry turystycznej poprzez np. szkolenia.
- 18) Rozwój zainteresowań i umiejętności krajoznawczo-turystycznych młodzieży szkolnej.

4.4.2. Promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej:

- 1) Powołanie punktów informacji turystycznej w dużych miastach oraz w strefie przygranicznej.
- 2) Promocja województwa na znaczących targach i giełdach turystycznych krajowych i zagranicznych.
- 3) Współpraca z Lubuską Organizacją Turystyczną.
- 4) Opracowanie katalogu bazy noclegowej i gastronomicznej.
- 5) Opracowanie przewodników turystycznych (szlaki piesze, ścieżki rowerowe, szlaki kajakowe i jeździeckie).
- 6) Rozwinięcie systemu informacji turystycznej przy drogach wg standardu europejskiego.

4.4.3. Podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek Województwa Lubuskiego:

- 1) Wspieranie imprez wpisanych na stałe do kalendarza największych wydarzeń kulturalnych na Ziemi Lubuskiej: Międzynarodowe Spotkania Muzyczne Wschód - Zachód, Międzynarodowy Festiwal Folkloru w Zielonej Górze, Lubuskie Święto Chleba w Bogdańcu, Dzień Województwa Lubuskiego – Panorama Kulturalna Powiatów i innych.
- 2) Wzbogacanie imprez o zasięgu krajowym i międzynarodowym (np. Lubuskie Lato Filmowe, Międzynarodowe Spotkania Zespołów Cygańskich – „Romane Dyvesa” i innych) poprzez zapewnienie udziału lubuskim twórców oraz umożliwienie prezentacji ich dzieł.

- 3) Wspieranie wojewódzkich przedsięwzięć kulturalnych i promocyjnych realizowanych na terenie gmin i powiatów.
- 4) Wykorzystanie dzieł lubuskich twórców w przedsięwzięciach promujących województwo w kraju i za granicą.
- 5) Włączanie propozycji o charakterze artystycznym do systemu promocji turystycznej i gospodarczej Ziemi Lubuskiej.
- 6) Organizacja imprez z udziałem twórców w miejscowościach wypoczynkowych województwa.
- 7) Prezentacja twórców i ich dorobku na stronach internetowych województwa, powiatów, miast i gmin.

Założenia wynikające z powyższych Programów i Strategii wpisują się i uzupełniają Program Opieki nad Zabytkami opracowany dla Gminy Górzycy. Warto również zaznaczyć, iż powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Słubickiego jest w trakcie opracowywania.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Gminny program opieki nad zabytkami, a inne dokumenty prawa miejscowego.

Program opieki nad zabytkami zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym³:

- 1) Strategia rozwoju dla Gminy Górzycy, 1999 r.⁴.
- 2) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Górzycy⁵.
- 3) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Górzycy (przyjęty uchwałą Rady Gminy Górzycy nr XIII/85/07 z dnia 21 grudnia 2007 roku)⁶.

Przedstawione powyżej dokumenty wyznaczają długofalowe kierunki społeczno-gospodarczego rozwoju gminy Górzycy i sposoby jego realizacji. Celem opracowanych dokumentów jest zapewnienie optymalnego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz stworzenie możliwie jak najlepszych warunków życia jej mieszkańcom.

Instrumentem kształtowania polityki przestrzennej gminy, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikłych z ochrony dziedzictwa kulturowego jest Studium Uwarunkowań

³ Pod niektórymi względami niniejszy program uzupełnia przedstawione poniżej dokumenty.

⁴ Dokument do wglądu w BIP, zakładka Programy i strategię na stronie internetowej gminy www.gorzycyca.pl

⁵ Autorska Pracownia Architektury Konikowski Marek, marzec 2006. Dokument do wglądu w BIP, zakładka Programy i strategię na stronie internetowej gminy www.gorzycyca.pl

⁶ Dokument do wglądu w BIP, zakładka Programy i strategię na stronie internetowej gminy www.gorzycyca.pl

i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Górzycy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (dla Górzycy, w trakcie opracowywania jest plan dla wsi Laski Lubuskie).

W tymże Studium przedstawiono strefy ochrony konserwatorskiej zastosowane względem środowiska kulturowego Gminy Górzycy:

1.1. Strefa „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej.

1.2. Strefa „B” - ochrony konserwatorskiej.

1.3. Strefa „K” - ochrony krajobrazu kulturowego, którą objęto układy zieleni posiadającej wartości historyczne, kompozycyjne i krajobrazowe, w tym założenia parkowe, cmentarze, nasadzenia przydrożne.

1.4. Obiekty w ewidencji konserwatorskiej - budynki mieszkalne, gospodarcze, usługowe i użyteczności publicznej, folwarki, cmentarze, parki.

1.5. Strefy ochrony archeologicznej.

1.5.1. Strefa „W I” - pełnej ochrony konserwatorsko - archeologicznej.

1.5.2. Strefa „W - II” - częściowej ochrony archeologiczno – konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, dopuszczających inwestowanie pod określonymi warunkami.

1.5.3. Strefa „W - III” - ograniczonej ochrony konserwatorskiej, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych, w przypadku podejmowania prac ziemnych.

1.5.4. Stanowiska w ewidencji konserwatorskiej.

Na obszarze gminy Górzycy występują n/w zabytki nieruchome i archeologiczne objęte ochroną konserwatorską, ujęte w zasobach LWKZ:

1) historyczne zespoły budowlane i układy ruralistyczne w ramach wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej.

2) obiekty ujęte w ewidencji konserwatorskiej - budynki mieszkalne, gospodarcze, usługowe i użyteczności publicznej, folwarki, cmentarze, parki.

3) stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków i do ewidencji konserwatorskiej oraz tereny objęte strefą ochrony archeologicznej.

Ponadto niniejszy program z założenia zgodny jest z innymi dokumentami o charakterze strategicznym dla gminy (w tym zwłaszcza Strategią Rozwoju dla Gminy Górzycy oraz Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Górzycy).

Gminny Program Opieki nad Zabytkami powinien w szczególności wziąć pod uwagę założenia Planu Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Górzycy, który określa m. in. zagrożenia dla zabytków oraz sposoby ich ochrony:

1) zagrożenia zabytków nieruchomych:

- pożary, wichury, podtopienia,
- akty wandalizmu oraz terroru,
- żaden zabytek nie jest położony w pobliżu strategicznych celów wojskowych.

2) zagrożenia zabytków ruchomych:

- największymi zagrożeniami dla zabytków znajdujących się w kościołach są kradzieże, pożary, działania terrorystyczne,
- dla zabytków rozmieszczonych w wioskach są akty wandalizmu, pożary, podtopienia.

3) sposoby ochrony zabytków ruchomych:

- na miejscu /schrony, ukrycia, piwnice,
- przez rozśrodkowanie,
- przez ewakuację.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Górzycy.

Gmina Górzycy leży w zachodnio-północnej części powiatu ślubickiego i graniczy odpowiednio: po stronie północnej z miastem Kostrzyn n/O - powiat gorzowski, po stronie północno -wschodniej z gminą Słońsk - powiat sulęciński, po stronie wschodniej z gminą Ośno Lubuskie – powiat ślubicki, po stronie wschodnio - południowej z gminą Rzepin – powiat ślubicki, po stronie południowej z gminą Ślubice – powiat ślubicki i od strony zachodniej poprzez rzekę Odrę sąsiaduje z Republiką Federalną Niemiec. Gmina Górzycy zajmuje powierzchnię około 150 km² i liczy ponad 4200 mieszkańców⁷. W poczet gminy wchodzi 12 miejscowości: Chyrzyno Osada, Czarnów, Laski Lubuskie, Ługi Górzyckie, Owczary, Pamięcin, Radówek, Spudłów, Stańsk, Żabice i stolica gminy Górzycy. Jest ona ośrodkiem administracyjnym, a także centrum gospodarczym i kulturalnym. Tu również koncentruje się działalność handlowo – usługowa oraz lokalne życie społeczne, kulturalne i sportowe.

Górzycy to mała nadodrzańska miejscowość rozciągająca się na malowniczej terasie doliny Odry, stanowiącej skraj polodowcowej moreny zwanej Wysoczyzną Lubuską. Położona jest na wysokości 20 m. n.p.m., o ok. kilometr zaledwie oddalona od rzeki, w okolicach pociętych rynkami, parowami i pasmem Raczej Strugi (Czerwony Kanał) uchodzącej do Warty. Od topografii terenu - urozmaiconego falistymi wzgórzami, które

⁷ Źródło: Urząd Gminy w Górzycy.

wprawdzie nie przekraczają 70 m, lecz wyraźnie dominują nad okolicą – wzięła się nazwa miejscowości - Goricie, Goriza - zachowując podobieństwo brzmienia także w języku niemieckim (Göritz).

Na terenie gminy Górzycy w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (dalej AZP) zarejestrowano 191 faktów osadniczych⁸. Pierwsze ślady obecności człowieka na tych terenach datowane są na okres paleolitu i mezolitu (Czarnów, Laski Lubuskie). W okresie neolitu osadnictwo jest już gęstsze i obejmuje szczególnie obszar Górzycy, Czarnowa i Radówka. Są to w głównej mierze osady związane ze społecznością kultury pucharów lejkowatych i kultury amfor kulistych. Z wczesną epoką brązu na terenie gminy związane są cmentarzyska kultury unietyckiej z I okresu epoki brązu (I OEB). Odkryto je przed II WŚ w Czarnowie, Górzycy i Żabicach. W II OEB na terenie dzisiejszej Górzycy zamieszkuje i grzebie swoich zmarłych ludność kultury mogiłowej. Następnie na terenie gminy osiedla się ludność kultury łużyckiej. Jej intensywne osadnictwo zarejestrowano na obszarze całej gminy Górzycy. W okresie halsztackim (800-400 p.n.e.) nadal te ziemie zamieszkuje społeczność kultury łużyckiej. Na podstawie stylu zdobienia ceramiki pozyskanej z przebadanego cmentarzyska w Górzycy, wyróżniono tzw. grupę górzycą. Z równie intensywnym osadnictwem na terenie gminy mamy do czynienia w okresie przedrzymskim i okresie wpływów rzymskich. Rozpoznano kilka osad i cmentarzysk z tego okresu. Później, jak się wydaje, następuje tzw. przerwa osadnicza. Może ona jednak wynikać ze złego stanu badań na tym okresie dziejów. Ponownie na obszarze gminy ludność pojawia się w IX/X w. n.e. (Górzycy, Owczary). Z intensywnym osadnictwem z tego okresu mamy do czynienia szczególnie w okolicy Owczar. Pozostałością po mieszkających tu ludziach jest grodzisko wczesnośredniowieczne, datowane na X/XI wiek.

Z okresem średniowiecza związane są ruiny (fundamenty?) siedziby biskupów lubuskich w Górzycy. Jest to niesłychanie cenny zabytek archeologiczny, niestety jednak zapomniany i niedowartościowany. Prowadzono już w tym miejscu w latach 80-tych XX w. badania archeologiczne, jednak do tej pory nie doczekały się one publikacji.

Wykaz stanowisk archeologicznych wg AZP do wglądu u Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Delegatura Gorzów Wielkopolski.

Pierwsze wzmianki na temat Górzycy spotykamy w przekazach historycznych z 1252 r. jako będącej własnością powstałego w latach 1123-1124 biskupstwa lubuskiego. Poprzez zabiegi dyplomatyczne prowadzone przez Bolesława Krzywoustego z Stolicą Apostolską

⁸ Wg AZP arkusze 48-06, 49-06, 49-07, 50-06, 50-07, 51-06, 51-07. Delegatura Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwator Zabytków w Gorzowie Wlkp.

nastąpiła erekcja tej diecezji. Pomoc udzielona przez arcybiskupa magdeburgskiego Wildbranda Bolesławowi Rogatka w walce przeciw Henrykowi III kosztowała utratę części Ziemi Lubuskiej a w tym i Górzycy, która przeszła pod władanie brandenburskie na siedem wieków.

W latach 1276-1354 Górzycą pełni funkcję stolicy biskupstwa lubuskiego z Sanktuarium Maryjnym. Siedzibą biskupstwa pozostanie przez prawie stulecie (bo do 1354, a z przerwami może nawet, jak utrzymuje część historyków, do 1386 roku). Miejsce Kultu Maryjnego funkcjonujące do XVIII w., licznie jest odwiedzane przez pątników z Wielkopolski, Śląska, Ziemi Lubuskiej czy Brandenburgii.

Nowa, stołeczna ranga przynosi wyraźne ożywienie: powstają obiekty sakralne i budynki kurialne, wzrasta liczba ludności, rozszerzają się kontakty gospodarcze. W efekcie Górzycą uzyskuje w 1317 r. prawa miejskie. W dokumencie z 1329 roku Górzycą nazwana została oppidum, czyli miastem. W wyniku różnych zatargów i zniszczeń dokonanych przez zawistnych Brandenburczyków i mieszczan egzystowała w charakterze wsi. W XVIII i XIX wieku, aż do roku 1945 była miastem. Działania wojenne spowodowały, że w wyniku nadmiernych zniszczeń istnieje jako wieś i siedziba Urzędu Gminy. W okresie powojennym Górzycą rozwijała się w umiarkowanym tempie, odbudowując zniszczenia wojenne. Powstaje pierwsza placówka oświatowa założona w 1946 r. przez Marię Kwaśniewską. Rozpoczyna funkcjonowanie Państwowe Gospodarstwo Rolne dające pracę mieszkańcom gminy. W latach 1970-80 powstaje pierwsze osiedle zamieszkałe obecnie przez 800 osób.

Dziedzictwo kulturowe gminy posiada jednorodny charakter zdeterminowany jednym typem jednostki osadniczej – wiejską (12 wsi). Na obszarach wiejskich dziedzictwo kulturowe wiąże się w głównej mierze z gospodarką rolną. Najcenniejszymi zabytkami są tu obiekty sakralne – kościoły (patrz zabytki wpisane do rejestru) oraz założenia rezydencjonalne, dworskie i folwarczne, a także układy ruralistyczne (najczęściej ulicówki) z zabudową mieszkalno – gospodarczą. Budownictwo ludowe na terenie gminy prezentują głównie budynki mieszkalne mieszane o konstrukcji szachulcowej, również z szalunkiem z desek. Często stosowany jest także mur pruski (np. dawny dworzec PKP w Górzycy). Chałupy na planie prostokąta, dziś często o zmienionych układach wewnątrz nakryte są jednym typem dachu, dachem dwuspadowym. Pierwotnie większość budynków kryta była słomą (częściej budynki gospodarcze) lub w mniejszym procencie dachówką ceramiczną karpiówką lub felcówką (częściej budynki mieszkalne). Z czasem zastępowano pierwotne pokrycia nowymi np. dachówką cementową, zakładkową. Obiekty zagrodowe (chałupy i budynki

gospodarcze) pochodzą głównie z XIX i XX wieku. Zachowały się obiekty z początku, połowy i końca XIX wieku, a także przełomu XIX i XX wieku i początku XX w.

Innym rodzajem zabytków na obszarze gminy są założenia architektury militarnej. Na terenie gminy mamy dwa takie zabytki: Fort Czarnów - wielkość 10,34 ha i Fort Żabice - wielkość 4,50 ha. Są to dwa z czterech fortów twierdzy Kostrzyn (pozostałe to forty Gorgast i Sarbinowo). Założenia, miały chronić twierdzy głównej (Kostrzyn), jednak rozwój techniki militarnej nastąpił tak szybko, że straciły one swój strategiczny cel, zanim ostatecznie oddano je do użytku. Do I Wojny Światowej, oświetlane były lampami naftowymi, a komunikacje ze światem przewidywano za pomocą gołębi pocztowych. Forty zbudowano z cegły, posiadały także wały ziemne dla artylerii i dolne dla piechoty. W Fortcie Żabice przez okres kilkudziesięciu lat składowano odpady chemiczne (tzw. mogielnik), który w pełni niedawno zutylizowano

Gmina Górzycza dysponuje również wspaniałymi, nie w pełni jednak docenionymi walorami naturalnymi: malownicze pagórkowate tereny z unikatową roślinnością stepową, stosunkowo liczne lasy, dwa jeziora (Żabiniec i Jasne). Na jej terenie istnieje kilka ciekawych stanowisk przyrodniczych, m.in.: rezerwat roślinności kserotermicznej, przystosowanej do życia w warunkach niedoboru wody, stanowiący zarazem najliczniejsze w kraju skupisko gatunków przyśródziemnomorskich (Owczary-Pamięcin), siedlisko bobra i wydry (Owczary), kępa Targacz. Bogactwo i różnorodność zasobów przyrodniczych w bezpośrednim sąsiedztwie gminy można podziwiać także w Parku Narodowym „Ujście Warty” i Parku Krajobrazowym „Ujście Warty”.

5.3. TABELA 1. Zabytki nieruchome gminy Górzycy w rejestrze zabytków.

Obiekty nieruchome w rejestrze zabytków.						
L.p.	Miejscowość	Obiekt	Charakterystyka obiektu	Nr rejestru	Data wydania decyzji	Nr działki
1.	Czarnów	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej	Średniowieczny, przebudowany w XVI w., w 1824 r. spalony, w l. 1826-27 odbudowany niemal od podstaw	1911	19.04.1971	576
2.	Górzycy	Kolegiata p.w. Matki Łaski Bożej	Powstała w 1412 r., rozbudowana w 1767 r., zniszczona w czasie II wojny światowej, odbudowana w l. 1976-82	K.O.K.-I-305/80	25.01.1980	446
3.	Laski Lubuskie	Kościół filialny p.w. Narodzenia NMP	Z XV w., wieża z 1742 r.	KOK-I-39/76	25.10.1976	84
4.	Owczary	Dwór – ruina	z ok. poł. XIX w.	1915	19.04.1971	635/43
5.	Pamięcin	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP	Z XVIII w. wybudowany w miejscu średniowiecznego	365	22.03.1963	146
6.	Pamięcin	spichlerz	W zespole folwarcznym, I poł. XIX w.	1916	19.04.1971	145/12
7.	Radówek	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Różańcowej	Z pocz. XV w., wieża z 1643 r.	KOK-I-42/76	26.10.1976	51
8.	Spudłów	Kościół gotycki	Z XIV w., wieża z XVI w., zniszczony w 1945 r., obecnie ruina.	1000	09.03.1964	86
9.	Stańsk	Kościół filialny p.w. św. Józefa Robotnika	Z początku XIV w., przebudowany w XVI w., wieża z XVIII i XIX w.	K.O.K.-I-1002/64	09.03.1964	118
10.	Żabice	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. filialny p.w. Najświętszego Serca Pana	Metryka średniowieczna, przebudowany od podstaw w l. 1765-70 i na początku XIX w., góra wieży z	1003	09.03.1964	265/1

5.3. TABELA 1. Zabytki nieruchome gminy Górzycza w rejestrze zabytków.

Obiekty nieruchome w rejestrze zabytków.						
L.p.	Miejscowość	Obiekt	Charakterystyka obiektu	Nr rejestru	Data wydania decyzji	Nr działki
1.	Czarnów	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej	Średniowieczny, przebudowany w XVI w., w 1824 r. spalony, w l. 1826-27 odbudowany niemal od podstaw	1911	19.04.1971	576
2.	Górzycza	Kolegiata p.w. Matki Laski Bożej	Powstała w 1412 r., rozbudowana w 1767 r., zniszczona w czasie II wojny światowej, odbudowana w l. 1976-82	K.O.K.-I-305/80	25.01.1980	446
3.	Laski Lubuskie	Kościół filialny p.w. Narodzenia NMP	Z XV w., wieża z 1742 r.	KOK-I-39/76	25.10.1976	84
4.	Owczary	Dwór – ruina	z ok. poł. XIX w.	1915	19.04.1971	635/43
5.	Pamięcin	Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP	Z XVIII w. wybudowany w miejscu średniowiecznego	365	22.03.1963	146
6.	Pamięcin	spichlerz	W zespole folwarcznym, I poł. XIX w.	1916	19.04.1971	145/12
7.	Radówek	Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Różancowej	Z pocz. XV w., wieża z 1643 r.	KOK-J-42/76	26.10.1976	51
8.	Spudłów	Kościół gotycki	Z XIV w., wieża z XVI w., zniszczony w 1945 r., obecnie ruina.	1000	09.03.1964	86
9.	Stańsk	Kościół filialny p.w. św. Józefa Robotnika	Z początku XIV w., przebudowany w XVI w., wieża z XVIII i XIX w.	K.O.K.-I-1002/64	09.03.1964	118
10.	Żabice	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. filialny p.w. Najświętszego Serca Pana	Metryka średniowieczna, przebudowany od podstaw w l. 1765-70 i na początku XIX w., góra wieży z	1003	09.03.1964	265/1

5.4. Zabytki ruchome.

Ponad 90% zabytków ruchomych znajduje się w kościołach, stanowiąc ich wystroj i wyposażenie. Poza nielicznymi, dobrze utrzymanymi i zabezpieczonymi przed włamaniami kościołami, głównie miejskimi, w większości obiektów zabytki znajdują się w złym stanie, z powodu zawilgocenia murów, dużych zmian temperatury we wnętrzach w okresach lato-zima i braku środków na konserwację.

Przeciwdziałanie takiemu stanowi rzeczy wymaga:

- a) finansowego wspierania parafii w pracach nad osuszaniem wnętrz;
- b) zabezpieczenia świątyń przed włamaniem i pożarem;
- c) tworzenia lokalnych fundacji na rzecz konserwacji zabytków;
- d) wykorzystywania praktyk studenckich z kierunków konserwatorskich i artystycznych do przeprowadzania określonych prac.

Wykaz zabytków ruchomych do wglądu u Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Delegatura Gorzów Wielkopolski.

5.5. Gminna ewidencja zabytków.

W gminnej ewidencji zabytków umieszczono łącznie⁹ zabytków nieruchomych. Najcenniejszymi zabytkami są tu obiekty sakralne – kościoły (które są także wpisane do rejestru zabytków) oraz założenia rezydencjonalne, dworskie i folwarczne (Owczary, Pamięcin). Kościoły znajdujące się na terenie gminy posiadają metrykę średniowieczną. Jednak prawie każdy w mniejszym lub większym stopniu zatracił swoje cechy stylowe (patrz pkt 5.3.). Warto także dodać, że gotycki kościół w Spudłowie jest trwałą ruiną.

Budownictwo ludowe na terenie gminy prezentują głównie budynki mieszkalne mieszane o konstrukcji szachulcowej, również z szalunkiem z desek. Często stosowany jest także mur pruski (np. dawny dworzec PKP w Górzycy). Chałupy na planie prostokąta, dziś często o zmienionych układach wnętrz nakryte są jednym typem dachu, dachem dwuspadowym. Pierwotnie większość budynków kryta była słomą (częściej budynki gospodarcze) lub w mniejszym procencie dachówką ceramiczną karpiówką lub felcówką (częściej budynki mieszkalne). Z czasem zastępowano pierwotne pokrycia nowymi np. dachówką cementową, zakładkową. Obiekty zagrodowe (chałupy i budynki gospodarcze) pochodzą głównie z XIX i XX wieku. Zachowały się obiekty z początku, połowy i końca XIX wieku, a także przełomu XIX i XX wieku i początku XX w.

⁹ ostateczna liczba zabytków nieruchomych zostanie wpisana po przyjęciu Gminnej Ewidencji Zabytków

Innym rodzajem zabytków na terenie gminy są założenia architektury militarnej. Na terenie gminy mamy dwa takie zabytki: Fort Czarnów - wielkość 10,34 ha i Fort Żabice - wielkość 4,50 ha. Są to dwa z czterech fortów twierdzy Kostrzyn (pozostałe to forty Gorgast i Sarbinowo).

Wykaz zabytków nieruchomych i stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków został dołączony do niniejszego programu jako **załącznik nr 1**.

5.6. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.

Niewątpliwie najwyższe znaczenie pod względem historycznym, kulturowym i turystycznym posiadają zabytki architektury sakralnej (patrz zabytki nieruchome wpisane do rejestru). Nieco niedowartościowanym zabytkiem jest pozostałość po siedzibie biskupów lubuskich, a także ruiny kościoła w Spudłowie. Bez wątpienia mogą one stanowić niesłychany walor turystyczny gminy, przy odpowiednim ich wypromowaniu. Innymi wartościowymi zabytkami, w szczególności dla miłośników militariów mogą być forty wojskowe z XIX-XX w. w Żabicach i Czarnowie.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

Mocne strony:

- 1) bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe gminy (ponad 1000-letnia historia),
- 2) bogactwo i różnorodność zasobów przyrodniczych (PN. „Ujście Warty”, PK. „Ujście Warty”, Rezerwat Przyrody „Pamięcin”, murawy kserotermiczne i lasy zboczowe w Owczarach),
- 3) dobrze zachowany układ przestrzenny i charakter zabudowy większości wsi,
- 4) stała poprawa stanu środowiska,
- 5) przygraniczne usytuowanie gminy,
- 6) dobrze rozwinięta współpraca z partnerami zachodnimi,
- 7) gminne imprezy sportowe o znaczeniu lokalnym, krajowym i międzynarodowym.

Słabe strony:

- 1) zaburzone układy przestrzenne w miejscowościach, gdzie były zlokalizowane państwowe gospodarstwa rolne, - rozpraszanie zabudowy, zwłaszcza w cennych, dobrze zachowanych układach,
- 2) niedostateczne rozpoznanie zasobów krajobrazu kulturowego wsi,
- 3) brak świadomości społecznej znaczenia opieki nad zabytkami,

- 4) niedostateczna promocja roli zabytków jako szansy rozwojowej,
- 5) niekontrolowany ruch inwestycyjny, ingerujący w historyczne układy,
- 6) brak świadomości, że przestrzeń kulturową stanowią zarówno bardzo wartościowe zespoły i obiekty, jak również te mniej cenne,
- 7) brak powszechnego zrozumienia, że jakość krajobrazu kulturowego jest wartością, którą można wykorzystać w rozwoju regionu,
- 8) postępujący proces niszczenia niektórych zabytków.

Szanse:

- 1) możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich,
- 2) wzrost wartości zabytków jako produktu turystycznego,
- 3) włączanie obiektów zabytkowych w obieg gospodarczy,
- 4) bogactwo krajobrazu kulturowego,
- 5) potencjalne możliwości rozwoju sieci muzealnej,
- 6) cenne zabytki urbanistyki i architektury,
- 7) wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla potrzeb nauki i edukacji,
- 8) wielokulturowy charakter dziedzictwa
- 9) rozwój turystyki krajoznawczej,
- 10) rozwój agroturystyki.

Zagrożenia:

- 1) zanikanie wsi indywidualnych w części wschodniej gminy,
- 2) brak spójnego systemu finansowania oraz brak funduszy kierunkowych na organizację zadań opieki nad zabytkami,
- 3) brak spójności przepisów różnych ustaw związanych z ochroną zabytków
- 4) brak realnych zachęt dla inwestorów prywatnych do inwestowania w zabytki,
- 5) brak środków finansowych właścicieli obiektów na ich konserwację,
- 6) presja inwestycyjna na tereny o walorach kulturowych i przyrodniczo-kulturowych,
- 7) brak doradztwa dla osób prywatnych inwestujących w obiekty zabytkowe,
- 8) brak infrastruktury turystycznej przy obiektach zabytkowych i efektywnej ich promocji,
- 9) niewystarczająca działalność badawcza, dokumentacyjna, informacyjna i promocyjna,
- 10) mała aktywność społeczna w sferze dziedzictwa kulturowego,
- 11) niewystarczająca edukacja młodzieży o dziedzictwie kulturowym regionu,

12) brak skutecznych mechanizmów prawnych dla dyscyplinowania nieuczciwych nabywców obiektów zabytkowych.

7. Założenia programowe. Priorytety programu opieki:

7.1. PIORYTET I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

7.1.1 Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

1) Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (plan tych działań jako **załącznik nr 2**).

2) Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy.

3) Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych cmentarzy).

4) Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach będących własnością gminy w postaci stosownej uchwały, dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych.

5) Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (poprzez montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych, itp.).

7.1.2. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.

1) Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich, itp.

2) Iluminacja i odpowiednie oznakowanie najcenniejszych zabytków nieruchomych gminy.

7.1.3. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

1) Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną

2) Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów, izb pamięci itp.

7.2. PRIORYTET II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

7.2.1. Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

- 1) Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy.
- 2) Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji).
- 3) Walka z samowolami budowlanymi.

7.2.2. Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich.

- 1) Poprawa ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy,
- 2) wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy,
- 3) wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk.

7.3. PRIORYTET III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości

7.3.1. Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy.

- 1) Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy.
- 2) Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego.

7.3.2. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.

- 1) Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych.
- 2) Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa w gminie.
- 3) Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy.
- 4) Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu

edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć.

7.3.3. Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej.

- 1) Opracowanie szlaków turystycznych (np. pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego.
- 2) Utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.
- 3) Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego gminy.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Do najważniejszych zadań Gminy Górzycza w tym względzie należeć będą:

1. Instrumenty prawne.

- a) Administracyjne egzekwowanie rygorów określonych m. in. w planach zagospodarowania przestrzennego, głównie w zakresie wysokości zabudowy jej charakteru i funkcji, a także ochrony wyznaczonych obszarów budynków.
- b) Ważną rzeczą jest również skuteczna egzekucja prawa budowlanego, a co za tym idzie walka z samowolami budowlanymi. To właśnie prawdopodobnie samowole budowlane przyczyniły się do utraty cech zabytkowych przez znaczną część budynków na obszarze gminy. Należą do nich głównie wymiany okien, najczęściej wiążące się z poszerzeniem otworów, zmiany kształtu dachu, dowolny dobór poszycia, zbijanie tynków i docieplanie kosztem podziałów architektonicznych i wystroju.
- c) Zapisanie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczegółowych ustaleń w zakresie działań inwestycyjnych właściwych z punktu widzenia ochrony krajobrazu kulturowego.

2. Instrumenty społeczne.

- a) Włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę.
- b) Ciekawą inicjatywą wydaje się także, utworzenie na terenie szkół izb regionalnych gromadzących przedmioty z przeszłości.
- c) Poza tym niezbędna jest edukacja mieszkańców w zakresie konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego. Ta problematyka może być poruszana na zebraniach wiejskich.

- d) Pozyskiwanie opiekunów społecznych grodzisk i innych ważnych stanowisk archeologicznych, ciekawych z punktu widzenia rozwoju turystyki na terenie gminy;
- e) Utworzenie ścieżek edukacyjnych dla młodzieży szkolnej i mieszkańców, mającej na celu uświadomienia roli zabytków w krajobrazie kulturowym. Proponowany szlak jedną z takich tras: Spudłów – ruiny kościoła gotyckiego z XIV w. Czarnów – fort wojskowy XIX-XX w.; Żabice - fort wojskowy XIX-XX w.; Górzycyca – pozostałości po siedzibie biskupstwa lubuskiego, Owczary – grodzisko wczesnośredniowieczne z fazy C.
- f) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność gminy i zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
- g) Prezentacja na stronie internetowej gminy walorów krajobrazowych z wyeksponowaniem zabytków o najwyższym znaczeniu dla gminy.
- h) pomoc mieszkańcom gminy w wyszukiwaniu i pisaniu programów na pozyskanie środków finansowych z funduszy unijnych.
- i) organizacja dni otwartych Gminy Górzycyca i udostępnienie turystom obiektów zabytkowych.
- j) publikacja przewodnika po zabytkach Gminy Górzycyca.
- k) zbieranie materiałów archiwalnych (stare zdjęcia, mapy, pocztówki) dotyczących Gminy Górzycyca.
- l) opracowanie i wykonanie systemu oznakowania obiektów zabytkowych na terenie gminy tj.: tablice, plansze, mapy.
- ł) wydawnictwa popularyzatorskie: ulotki, foldery itp.
- m) wspomaganie finansowe i formalno-prawne w ochronie „in situ” stanowisk archeologicznych o wysokich walorach kulturowych; tworzenie wraz z otaczającym krajobrazem przyrodniczym skansenów bądź parków kulturowych (np. archeologiczny skansen mógłby powstać w miejscu dawnego biskupstwa lubuskiego, bądź na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Owczarach);
- n) określenie zasad i udzielenie pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty wpisane do Rejestru Zabytków i Gminnej Ewidencji Zabytków w ramach środków zabezpieczonych w budżecie na dany rok (dotacje, ulgi w podatku od nieruchomości).

3. Instrumenty finansowe.

- a) Rada Gminy corocznie w uchwale budżetowej określi wysokość środków przeznaczonych na dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach

wpisanych do rejestru zabytków (wzór wniosku o udzielenie dotacji na prace przy zabytku jako załącznik nr 3).

b) programy uwzględniające finansowanie z funduszy europejskich.

c) dotacje i subwencje z budżetu państwa.

d) fundusz kościelny. Możliwość pozyskania środków finansowych na remonty zabytków sakralnych (kościółów).

e) sponsoring zabytków przez osoby prywatne i osoby fizyczne.

f) możliwość powołania fundacji, która będzie zbierać i rozdysponowywać środki finansowe pozyskane z tzw. 1% odpisywanego od podatku na rzecz ochrony zabytków na terenie gminy Górzycy.

4. Instrumenty kontrolne.

a) prowadzenie rejestru z realizacji zadań objętych programem,

b) prowadzenie rejestru zmian zachodzących w obiektach wpisanych do Rejestru Zabytków i Gminnej Ewidencji Zabytków,

c) sporządzenie sprawozdań z realizacji programu.

d) rozszerzanie i uzupełnianie udostępnionych danych o zabytkach,

e) udział w przeglądach technicznych obiektów gminnych, znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki na zabytkami w odniesieniu do przyjętych trzech głównych priorytetów.

W ramach Priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, ocenie poddane będzie:

1) Poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami

2) Wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inne mierniki) obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów

3) Wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom

4) Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi

W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego ocenie poddane będzie:

- 1) Poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- 2) Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach priorytetu III: Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości, ocenie poddane będzie:

- 1) Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy.
- 2) Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych
- 3) Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników).
- 4) Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

a) Rada Gminy corocznie w uchwale budżetowej określi wysokość środków przeznaczonych na dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach *wpisanych do rejestru zabytków*.

b) programy uwzględniające finansowanie z funduszy europejskich.

W ramach programu LRPO gmina przymierza się do trzech priorytetów¹⁰:

1. Priorytet I Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjności regionu.
2. Priorytet III Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego.
3. Priorytet V Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej.

W priorytecie Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej zapisane zostały kategorie inwestycji:

24 – ścieżki rowerowe

56 – Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego

57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych

58 – Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego

59 – Rozwój infrastruktury kulturalnej

Inwestycje związane z programami PROW w priorytecie „Odnowa i Rozwój wsi”, „Leader”.

Gmina wytypowała trzy miejscowości do ubiegania się o inwestycje w ramach priorytetu odnowy wsi tj. Czarnów, Pamięcin, Żabice. Koncepcje rozwojowe wsi zostaną ujęte w odrębnym dokumencie jakim jest Program rozwoju wsi Pamięcin, Czarnów, Żabice.

Możliwość pozyskania środków z innych funduszy unijnych

- c) dotacje i subwencje z budżetu państwa, ministerstwa kultury, WKZ.
- d) fundusz kościelny. Możliwość pozyskania środków finansowych na remonty zabytków sakralnych (kościółów).
- e) sponsoring zabytków przez osoby prywatne i osoby fizyczne.
- f) możliwość powołania fundacji, która będzie zbierać i rozdysponowywać środki finansowe pozyskane z tzw. 1% odpisywanego od podatku na rzecz ochrony zabytków na terenie gminy Górzycy.
- g) możliwość finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym.

11. Postanowienia końcowe.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Następnie będzie on ogłoszony w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządzi co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

12. Literatura.

- 1) Strategia rozwoju dla Gminy Górzycy, 1999 r.
- 2) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Górzycy. Autorska Pracownia Architektury Konikowski Marek, marzec 2006.
- 3) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Górzycy (przyjęty uchwałą Rady Gminy Górzycy nr XIII/85/07 z dnia 21 grudnia 2007 roku).
- 4) Monografia historyczno – przyrodnicza Górzycy – 1999r
- 5) Program Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego 2009 – 2012. Załącznik do Uchwały nr XXXI/287/2008 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 22 grudnia 2008 roku
- 6) Gminny Program Opieki nad Zabytkami. Poradnik metodyczny. Warszawa 2008.
- 7) Strategia rozwoju kultury Województwa Lubuskiego z dnia 28 czerwca 2004 r.
- 8) Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego. Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku.
- 9) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego.

ZAŁĄCZNIKI.

ZAŁĄCZNIK NR 1.

A. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków gminy Górzycy.

B. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków gminy Górzycy. (UWAGA! WYKAZ TYLKO DLA WIEDZY WŁADZ GMINY).

ZAŁĄCZNIK NR 2.

Plan działań remontowo-konserwatorskich.

Miejscowość	Zabytek nieruchomy/stan. archeologiczne	Zakres prac	Termin ich realizacji	Środki finansowe	Uwagi
Górzycy	Stan. archeologiczne nr 20	Badania wykopaliskowe	2009-2010	45 tys. zł	
Górzycy	Kolegiata	Remont wieży	2010-2011	3 tys. zł	
Laski Lubuskie	Kościół p.w. Narodzenia NMP	Remont wieży kościół	2009-2010	5 tys. zł	
Pamięcin	Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP	Zabezpieczenie fundamentów kościół	2009-2010	5 tys. zł	Po 5 tys. rocznie
Radówek	Kościół p.w. Matki Boskiej Różańcowej	Remont kościół	2009-2010	3 tys. zł	

ZAŁĄCZNIK NR 3

Wzór uchwały Rady Gminy w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji na prace przy zabytku oraz wzór wniosku o udzielenie dotacji na prace przy zabytku.

Uchwała nr / /

Rady Gminy Górzycy

z dnia

w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Na podstawie art.7 ust.1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Rada Gminy Górzycy uchwala, co następuje:

§ 1

1. Z budżetu gminy mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze gminy Górzycy.

2. Celem dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej.

§ 2

1. Dotacja może być udzielona każdemu, kto jest właścicielem lub posiadaczem zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1, z wyłączeniem zabytków będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych zaliczanych do sektora finansów publicznych, które są finansowane ze

środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.

2. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych do wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach określonych w § 1, ust. 1, ustalonych na podstawie kosztorysu i programu prac zatwierdzonego przez właściwe organy konserwatorskie.

§ 3

1. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych,
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego,
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenia w zakresie niezbędnym w celu zachowania tego zabytku,
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i detali architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego budynku kolorystyki,
- 10) odtworzenie zniszczonej części zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji,
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi,
- 12) wymianę lub remont więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- 13) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które mają oryginalne, wykonane z drewna części składowe,
- 14) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- 15) uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych,
- 16) rewitalizację zabytkowych parków, ogrodów lub zieleni publicznej,
- 18) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7–15,

- 19) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.
2. Przeprowadzenie prac lub robót, o których mowa w pkt 1–17, wymaga wyłonienia ich wykonawcy na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.).
3. Prowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

§ 4

1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w zależności od środków zaplanowanych w budżecie gminy.
2. W szczególnych przypadkach, jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona do wysokości 100% nakładów na wykonanie tych prac lub robót.
3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów na wykonanie tych prac lub robót.

§ 5

Łączna kwota dotacji udzielonych ze środków publicznych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o którym mowa w § 1, ust. 1, nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 6

1. Udzielenie dotacji może nastąpić po złożeniu przez właściciela lub posiadacza zabytku wniosku w tej sprawie do Wójty Gminy Górzycy. Wnioski należy składać w terminie do każdego roku poprzedzającego rok realizacji prac lub robót według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

2. Termin, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotacje na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku.
3. Wnioski o przyznanie dotacji opiniuje komisja powołana przez Radę Gminy Górzycy w formie uchwały.
4. Regulamin pracy komisji, o której mowa w ust. 3, stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 7

1. Rada Gminy Górzycy, w miarę posiadanych środków, ustala w budżecie gminy wysokość wydatków przeznaczonych na dotacje.
2. Rada Gminy Górzycy udziela dotacji na przeprowadzenie prac lub robót w drodze uchwały.

§ 8

Przekazanie dotacji następuje na podstawie umowy określającej w szczególności:

- 1) zakres planowanych prac lub robót oraz termin ich realizacji,
- 2) wysokość udzielonej dotacji oraz termin i tryb jej płatności,
- 3) tryb kontroli wykonania umowy,
- 4) sposób i termin rozliczania dotacji,
- 5) przyczyny, warunki, sposób i termin zwrotu dotacji,
- 6) zobowiązanie podmiotu dotowanego do stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.);
- 7) zobowiązanie podmiotu dotowanego do niezbywania zabytku odnowionego w ramach przyznanej dotacji w ciągu 3 lat od daty rozliczenia dotacji.

§ 9

Rozliczenie końcowe realizacji zadania następuje w sposób i w terminach określonych w umowie, które podmiot dotowany składa w Urzędzie Gminy według wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 10.

1. Urząd Gminy prowadzi dokumentację udzielonych dotacji oraz informuje o tym inne organy uprawnione do udzielania dotacji na prace lub roboty przy zabytkach.
2. Urząd Gminy ogłasza na tablicy ogłoszeń Urzędu uchwałę o przyznaniu dotacji.

3. Każdemu przysługuje prawo wglądu do dokumentacji, o której mowa w ust. 1, na zasadach określonych w przepisach dotyczących dostępu do informacji publicznej.

§ 11

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

UZASADNIENIE

Załącznik nr 1 do uchwały nr...../

...../.... Rady Gminy

z dnia r.

REGULAMIN PRACY KOMISJI

Rozpatrującej wnioski o udzielenie dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze gminy Górzycy, nie stanowiących własności gminy.

§ 1

Wójt Gminy Górzycy, powołując komisję, określi jej szczegółowe zasady działania i kryteria, jakimi powinna się kierować przy rozpatrywaniu wniosków.

§ 2

Podstawę pracy komisji stanowią udokumentowane wnioski podmiotów uprawnionych złożone w terminie określonym w uchwale. Wnioski złożone po terminie lub niekompletne nie będą rozpatrywane.

§ 3

Do zadań komisji należy:

- 1) opiniowanie wniosków o przyznanie dotacji na prowadzone prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- 2) opiniowanie wniosków o przyznanie dotacji na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

§ 4

1. Komisja dokonuje oceny wniosków według następujących kryteriów:

- 1) dostępność zabytku dla ogółu społeczności lokalnej i turystów oraz rola zabytku w kształtowaniu przestrzeni publicznej,
- 2) promowanie kultury oraz historii regionu,
- 3) ranga zabytkowo-artystyczna obiektu,

- 4) stan zachowania obiektu,
 - 5) fakt kontynuowania prac,
 - 6) wysokość zaangażowanych środków własnych,
 - 7) ocena realności wykonania planowanych prac w świetle przewidywanych kosztów,
 - 8) zgodność z gminnym programem opieki nad zabytkami.
2. Preferuje się prace kompleksowe, możliwe do realizacji w ciągu 1 roku.

§ 5

1. Komisja pracuje na posiedzeniach, którym przewodniczy merytoryczny pracownik Urzędu Gminy zajmujący się zabytkami, zwany dalej przewodniczącym.
2. Posiedzenia komisji zwołuje przewodniczący.

§ 6

1. Komisja podejmuje decyzje w głosowaniu jawnym, przy obecności całego jej składu, zwykłą większością głosów.
2. Przewodniczący przedkłada wójtowi wykaz zawierający zestawienie pozytywnie przez nią zaopiniowanych wniosków, na które może być udzielona dotacja.
3. Protokoły z posiedzeń komisji oraz wykaz, o którym mowa w ust. 2, podpisuje przewodniczący.

§ 7.

Obsługę administracyjno-techniczną zapewnia merytoryczny pracownik Urzędu Gminy zajmujący się zabytkami.

Załącznik nr 2 do uchwały nr/...../.....

Rady Gminy Górzycza

z dnia.....r.

**WNIOSEK O UDZIELENIE DOTACJI NA PRACE KONSERWATORSKIE,
RESTAURATORSKIE LUB ROBOTY BUDOWLANE PRZY ZABYTKU
WPISANYM DO REJESTRU.**

I. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZABYTKU I WNIOSKODAWCY.

A. DANE O ZABYTKU:

1. NAZWA ZABYTKU

.....
.....
.....
.....
.....

2. DANE O ZABYTKU

nr w rejestrze zabytków:

wpis z dnia:

3. DOKŁADNY ADRES ZABYTKU LUB MIEJSCE JEGO PRZECHOWYWANIA

.....
.....
.....

4. UZASADNIENIE istotnego znaczenia historycznego, artystycznego lub naukowego zabytku dla regionu.

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
B. WNIOSKODAWCA

1. IMIĘ I NAZWISKO/NAZWA
.....
.....

2. ADRES/SIEDZIBA/GMINA/POWIAT
.....
.....
.....

3. NR NIP:

4. INNE DANE (dot. jednostek organizacyjnych)

1) FORMA PRAWNA

2) NAZWA I NR REJESTRU

DATA WPISU DO REJESTRU / EWIDENCJI

NR REGON

OSOBY UPOWANIONE DO REPREZENTOWANIA WNIOSKODAWCY (zgodnie z danymi rejestrowymi)
.....
.....

BANK (nazwa, adres) i NR KONTA WNIOSKODAWCY

.....
C. TYTUŁ DO WŁADANIA ZABYTKIEM:

(własność, użytkowanie wieczyste, dzierżawa, inne)

Dla nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy
..... księga wieczysta nr (w przypadku braku księgi
wieczystej) zbiór dokumentów.....

D. UZYSKANE POZWOLENIA

1. Pozwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wydane przez:.....

z dnia:.....

nr zezwolenia:.....

2. Pozwolenie na budowę.....

wydane przez:.....

z dnia:.....

nr zezwolenia:.....

3. Zgłoszenie robót budowlanych

do.....

z dnia:.....

Zgłoszony/niezgłoszony przez organ sprzeciw: decyzja

nr.....

z dnia:.....

II. SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE O PRACACH LUB ROBOTACH.

A. ZAKRES RZECZOWY PRAC LUB ROBÓT I ICH CHARAKTERYSTYKA.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. UZASADNIENIE CELOWOŚCI PRAC LUB ROBÓT

.....

.....

.....

.....

.....

C. TERMIN REALIZACJI (planowany termin rozpoczęcia i zakończenia prac)

D. PRZEWIDYWANE KOSZTY REALIZACJI PRAC LUB ROBÓT ORAZ ŹRÓDŁA ICH FINANSOWANIA

Przewidywane koszty realizacji prac lub robót oraz źródła ich sfinansowania	Zakres rzeczowy	Kwota	Udział w całości kosztów (w %)
ogółem			
Przedmiot i kwota wnioskowanego dofinansowania			
Finansowe środki własne wnioskodawcy			
Udział środków pozyskanych z:			
budżetu państwa			
wojewódzkiego konserwatora zabytków			
budżetów jednostek samorządu terytorialnego			
innych źródeł (należy wskazać)			

E. HARMONOGRAM I PRELIMINARZ CAŁKOWITYCH KOSZTÓW ZADANIA WRAZ ZE ŹRÓDŁAMI FINANSOWANIA

Termin prowadzenia prac	Rodzaj prac konserwatorskich, restauratorskich	Koszt ogółem (zł)	Koszty z podziałem na źródła finansowania
-------------------------	--	-------------------	---

	lub robót budowlanych		Dotacja samorządu województwa	Środki własne	Inne źródła

III. INFORMACJE DODATKOWE DOTYCZĄCE WNIOSKODAWCY

Wykaz wykonanych przez wnioskodawcę w ostatnich 3 latach prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym/ruchomym, wpisanym do rejestru zabytków, z podaniem wysokości wydatków poniesionych na ich przeprowadzenie, w tym sfinansowanych ze środków publicznych.

Rok	Zakres wykonanych prac	Poniesione wydatki	Dotacje ze środków publicznych (wysokość, źródło i przeznaczenie)

IV. WYKAZ DOKUMENTÓW WYMAGANYCH PRZY SKŁADANIU WNIOSKU

- 1) Potwierdzona za zgodność z oryginałem kserokopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty.
- 2) Dokument potwierdzający tytuł władania zabytkiem (np. aktualny wypis z rejestru gruntów lub aktualny odpis z księgi wieczystej, akt notarialny).
- 3) Decyzja właściwego organu ochrony zabytków zezwalająca na przeprowadzenie prac lub robót oraz projekt i pozwolenie na budowę, gdy wniosek dotyczy prac lub robót przy zabytku nieruchomym lub program prac przy zabytku ruchomym.
- 4) Pozwolenie na budowę, jeśli wskazane/planowane prace lub roboty wymagają, w myśl obowiązującego stanu prawnego, uzyskania takiego pozwolenia ewentualnie zgłoszenie robót budowlanych i informacja o zgłoszonym/niezgłoszonym przez organ sprzeciwie.

- 5) Fotograficzna dokumentacja zabytku.
- 6) Informacja o wnioskach o udzielenie dotacji skierowanych do innych organów.
- 7) Informacja o zgodności z lokalnym i wojewódzkim programem opieki nad zabytkami.
- 8) Oświadczenie wnioskodawcy o niezaleganiu z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych.
- 9) W przypadku, gdy wnioskodawcą jest przedsiębiorca, do wniosku o udzielenie dotacji należy dołączyć informacje o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku – sporządzona w zakresie i według zasad określonych w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

Dotacje są udzielane na zasadach określonych w uchwale Rady Gminy Górzycy nr/...../..... z dnia r. w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

W przypadku stwierdzenia, że we wniosku podano nieprawdziwe dane, wójt zastrzega sobie prawo do żądania zwrotu przyznanych środków.

V. PODPISY

W przypadku otrzymania dotacji zobowiązuje się do wydatkowania przyznanych środków na realizację wskazanego zadania zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2007 roku Nr 223, poz. 1655 ze zm.), ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm.)

1. Podpis wnioskodawcy (osób uprawnionych do reprezentowania wnioskodawcy)

(podpisy)

Miejscowość, dnia.....

(pieczęć)

Oświadczam/my, że:

Wszystkie podane we wniosku informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.

.....
(pieczętka i podpisy)

2. Potwierdzenie przyjęcia wniosku wraz z załącznikami

.....
data przyjęcia, osoba przyjmująca wniosek.

Załącznik nr 3 do uchwały nr.../.../..

Rady Gminy Górzycza.

z dnia.....r.

.....
.....
Wnioskodawca

.....
.....
Adres wnioskodawcy

.....
Nr telefonu

SPRAWOZDANIE

**z wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy
zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na które została udzielona dotacja/zostały
przekazane środki***

Niniejszym przedstawiam sprawozdanie merytoryczne i finansowe z wykonania prac przy
obiekcie zabytkowym objętych umową

nr.....

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

2. Sprawozdanie finansowe.

Całkowity koszt wykonanych prac zł		zł (brutto)
W tym koszty pokryte ze środków własnych		
Koszty pokryte z dotacji gminy		zł (brutto)
W tym koszty pokryte ze środków Pochodzących z innych źródeł (wskazać źródła)	Nazwa źródła finansowania	Kwota zł (brutto)

Całkowity koszt wykonanych prac zł		zł (brutto)
W tym koszty pokryte ze środków własnych		
Koszty pokryte z dotacji gminy		zł (brutto)
W tym koszty pokryte ze środków Pochodzących z innych źródeł (wskazać źródła)	Nazwa źródła finansowania	Kwota zł (brutto)

--	--	--

B. Zestawienie faktur

Lp.	Wystawca dokumentu księgowego	Nr dokumentu księgowego	Data	Nazwa wydatku	Źródło finansowania	Kwota w zł (brutto)
Łącznie						

3. Wymagane załączniki do sprawozdania z wykorzystania środków na prace przy obiekcie zabytkowym**

- 1) Pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac objętych wnioskiem***
- 2) Pozwolenie na budowę***
- 3) Obmiar przeprowadzonych prac i robót potwierdzony przez odpowiednie służby
- 4) Protokół odbioru przez właściwe służby konserwatorskie i budowlane (jeśli dotyczy) przeprowadzonych prac i robót
- 5) Kserokopie faktur lub rachunków ze wskazaniem numeru księgowego, nazwy wydatku oraz jego kwoty wraz z opisem określającym wysokości środków lub dotacji finansujących dany rachunek lub fakturę i potwierdzenie zapłaty – wyciąg bankowy
- 6) Protokół z wyboru wykonawcy sporządzony zgodnie z wymogami ustawy – Prawo zamówień publicznych
- 7) Oświadczenie o zgodności dołączonych danych ze stanem faktycznym wraz z pouczeniem o odpowiedzialności z art. 233 kodeksu karnego
- 8) Fotograficzna dokumentacja zabytku po zakończeniu prac

Miejscowość, data.....

.....
podpis/y, pieczęć

4. Ocena sprawozdania.

Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099
1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	

the time to follow through on decisions of people who

*** O ile dokument nie był wymagany jako załącznik do wniosku o udzielenie dotacji lub
wystąpiły zmiany

*** O ile dokument nie był wymagany jako załącznik do wniosku o udzielenie dotacji lub
wystąpiły zmiany